

**NATUUR
MUSEUM
FRYSLÂN**
WETEN WAT ER LEEFT

Port Betaald

NIEUWSBRIEF

LENTE EDITIE 2025

www.natuurmuseumfryslan.nl

KUNST NATUURLIJK

Vorig jaar was de Kunstmaand in het Natuurmuseum Fryslân een groot succes, reden om dit initiatief een vervolg te geven. De hele maand april staat in het teken van kunst. Het thema sluit aan bij de tentoonstelling *Wakker worden!* Zes kunstenaars van de FRIA laten zich inspireren door slaap bij mens en dier en geven ieder hun eigen interpretatie aan het onderwerp.

De kunstenaars die meedoen zijn: Gerke Procee, Elise Klinkert, Aukje Reitsma, Joke Lunsing en Floor van der Leun. Eveline van der Pas werkt de gehele maand als 'artist in residence'. In de expositie zijn schilderijen, beelden, foto's, textiel en installaties te zien over slapen en ontwaken, dromen en nachtmerries, dag en nacht.

lees verder >>

Elise Klinkert wil met haar schilderijen een groter bewustzijn en begrip creëren rondom de kwetsbaarheid en kostbaarheid van de ons omringende omgeving. Voor de Kunstmaand zoomde ze in op de meerkoet die zwerfafval gebruikt om een nest te maken. Daarmee wil ze bezoekers bewust maken, wakker schudden uit hun 'slaap' in deze 'Nieuwe wereld'.

Gerke Procee maakte schilderijen over dromen en nachtmerries. Zijn werk is een visuele vertaling van de wereld in zijn hoofd, waarin mythologische, kosmische en humoristische elementen samenkomen. Hij neemt je mee in een surrealistische wereld vol emotie en verbeelding.

Joke Lunsing werkte de nacht en de overgang van nacht naar dag uit in textiel. Om het karakter van dit zogenaamde blauwe uur te versterken, combineert ze haar werk met foto's die ze op een verrassende wijze presenteert en combineert.

Floor van der Leun vertaalde haar intense herinneringen aan koortsdromen en nachtmerries in beelden van hout. Met de 'droomboom' wil ze een tegenwicht

bieden aan barre tijden. Ook 'wake up calls' horen bij het fenomeen 'slaap'.

Aukje Reitsma maakte gestileerd figuratief werk met een grafisch karakter. Mensen en dieren slapen, overdag, in de avond of 's nachts. Slapen kan in een bed of op een bank in de kamer, maar ook in de natuur, in je tuin liggend in het gras, op de arm van je moeder.

Eveline van der Pas speelt met gehalveerde witte kledingstukken die ze upcyclet tot mensfiguren in allerlei houdingen. Witte

wezens dwarrelen door de lucht. Zouden ze slapen? Zijn het spoken, geesten? Of is dit een droom? Een installatie die groeit gedurende de maand april.

Van der Pas werkt meerdere dagen als 'artist in residence' aan haar installatie. Bezoekers kunnen meewerken! Ze is er alle dinsdagen en op nog nader aan te bepalen dagen in april.

April Kunstmaand is te zien van 1 april tot en met 4 mei 2025.

OVER DE FRIA

FRIA is de Beroepsvereniging voor Beeldend Kunstenaars en bestaat in 2025 40 jaar. Deze heugelijke gebeurtenis zal het hele jaar door gevierd worden met exposities in musea en galleries in Fryslân en Groningen. April Kunstmaand maakt daar ook deel van uit. Tijdens het 25-jarig jubileum in 2010 was er ook een FRIA expositie in het Natuurmuseum.

PROJECT 'DE SCHATKAMER OP ORDE'

Begin 2024 is het museum van start gegaan met het project 'De Schatkamer op orde!'. Het project richt zich op het ontsluiten van de omvangrijke collectie van het museum, die inmiddels bestaat uit een kleine 400.000 objecten. Een deel van de collectie is te zien in het museum zelf, maar het grootste deel ervan staat veilig opgeborgen in het Kolleksje Sintrum Fryslân. In de volksmond wordt het collectiecentrum het depot genoemd, de schatkamer van het museum.

De kern van de collectie weerspiegelt de biologische diversiteit van Noord-Nederland, met een bijzondere focus op Fryslân. Hiernaast beheert het museum een omvangrijke referentiecollectie van schelpen afkomstig uit alle delen van de wereld. Verder omvat het beheer verschillende deelcollecties van naturalia, zoals zwerfstenen, gesteenten, mineralen, fossielen en natuurhistorisch-gerelateerde objecten zoals lokvogels, muizenvallen, schoolplaten en ander grafisch werk met een natuurthema.

Met het project 'De Schatkamer op orde!' wil het museum de omvangrijke collectie ontsluiten en daarmee toegankelijker maken voor een breder publiek en voor

breder toepassing, naast de tentoonstellingen in het museum. Om dit mogelijk te maken moet het museum alle 400.000 objecten invoeren in een collectieregistratiesysteem. Een deel daarvan is reeds ingevoerd, maar om aansluiting te vinden bij internationale databases op het gebied van biodiversiteit en wetenschappelijke collecties, moeten deze gegevens aangevuld en gestandaardiseerd worden.

Het project bestaat uit meerdere fases en duurt twee jaar. Tegelijkertijd is het project oneindig; er zullen altijd nieuwe objecten in het bezit van het museum komen, die aan de collectieregistratie moeten worden toegevoegd. Een voorbeeld daarvan is een dood dier dat naar het museum wordt gebracht of een collectie die we via een schenking ontvangen.

Op dit moment wordt er veel energie gestoken in het schrijven van een Informatieplan. In het Informatieplan wil het museum een strategie uitwerken om de digitale collectie duurzaam te bewaren en goed te presenteren aan het publiek. Daarnaast wordt er vooral hard doorgewerkt aan het verbeteren van de collectieregistratie.

Vanuit het museum zijn conservator Dennis Voeten, collectie medewerker Marieke Kroese en een groep van kundige vrijwilligers betrokken bij het project.

Al met al een prachtig en arbeidsintensief project dat mede mogelijk is gemaakt door bijdragen van Van Panhuys Stichting, Stichting FB Oranjewoud, stedenbouwkundig adviesbureau Roenom en Mondriaan Fonds.

Wakker worden!

over slapen, snurken & scrollen

t/m 28 september 2025

Slapen, we doen het allemaal, elke dag weer opnieuw. De één slaapt als een roos, de ander ligt te draaien en te woelen. Ook dieren hebben slaap nodig. Hoeveel precies, dat verschilt van dier tot dier: prooidieren slapen kort en blijven alert, roofdieren kunnen het zich veroorloven om diep in slaap te raken. Steeds meer mensen en dieren hebben echter problemen met slapen. Door opwarming van de aarde en lichtvervuiling raakt ons bioritme in de war en wordt de slaap bij mens en dier verstoord. Het is daarom hoog tijd om wakker te worden!

In *Wakker worden!* ontdek je waarom slaap zo belangrijk is en wat er precies gebeurt tijdens het slapen. Er zijn veel leuke weetjes te vinden over slaap bij dieren en je gaat verschillende slaaphoudingen en slaapplekken uitproberen. Met je hoofd in een lampenkap ontdek je wat de invloed is van (kunst)licht op (niet) slapen. *Wakker*

worden! is dan ook beslist géén slaapverwekkende tentoonstelling.

Rond de tentoonstelling is een uitgebreid programma van activiteiten.

Wakker worden! is een samenwerking met Communication & Multimedia Design van NHL Stenden, Centrum voor slaap- en waakstoornissen van Frisius MC, Stoereloer en AquaZoo Leeuwarden. De tentoonstelling is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van Gemeente Leeuwarden, Mondriaanfonds en het Cultuurfonds Fryslân.

ACTIVITEITEN OVERDAG

Kussengevecht

Samen met studenten van NHL Stenden gaan we op 11 juni een record Leeuwarder kussengevecht neerzetten. Het plein voor de school zal tussen 12.00 en 14.00 uur het decor zijn van 'The Battle of the students'. In verschillende teams nemen de studenten het tegen elkaar op.

Voorafgaand aan het kussengevecht gaan studenten met deskundigen in gesprek over vragen rondom lifestyle en slaap. Conservator Dennis Voeten neemt de studenten mee in de wereld van slaap bij dieren.

Voor de inrichting van de tentoonstelling *Wakker worden!* is samengewerkt met jongeren van de opleiding Communication & Multimedia Design van NHL Stenden. In gesprekken binnen de school werd duidelijk dat veel studenten te maken hebben

met slaapproblemen door bijvoorbeeld schermgebruik, alcohol en sporten voor het slapen gaan. Zo werd het idee geboren voor een gezamenlijk fun evenement, namelijk een kussengevecht met een serieuze ondertoon: bewustwording over de relatie slaap, lifestyle, lichtvervuiling en klimaatverandering.

ACTIVITEITEN IN HET HOLST VAN DE NACHT

Het is sluitingstijd en de laatste bezoekers verlaten het pand. Het was weer een mooie dag met veel blije mensen. Terwijl de stad zich langzaam voorbereidt op de nacht, begint er in het museum juist wat te ontwaken. In de avond en de nacht komen er andere dieren uit hun schuilplaats. De nachtdieren moeten *Wakker worden!*

Ben je altijd al benieuwd geweest welke dieren 's nachts op pad gaan? En wat er zich na sluitingstijd in het museum afspeelt? Houd dan zeker onze socials en website goed in de gaten, want er gaan twee supergave activiteiten plaatsvinden de aankomende tijd.

Night at the Museum

In de maand mei gaat er een heus avondprogramma in het museum plaatsvinden. Kinderen tussen de 8 en 12 jaar kunnen zich aanmelden voor een avondprogramma binnen de museummuren. Er zullen allerlei spannende activiteiten voor in de avond worden georganiseerd. Onder voorbehoud zal er ook een overnachting bij het programma zijn inbegrepen. Een echte Night at the Museum dus!

Avondexcursie nachtdieren

Daarnaast gaan we in de maand juni in de nachtelijke uren op zoek naar nachtdieren in de stad. Er zullen een aantal excursies worden georganiseerd onder leiding van een echte expert. Deze expert zal een batdetector bij zich hebben. Hiermee kun je aan de hand van de geluidsgolven die vleermuizen produceren, herkennen welke soorten er rondvliegen en waar ze zitten. Wie weet wat voor dieren er allemaal op ons pad zullen komen.

Verdere informatie over data en aanmelden zal later volgen op de website en op onze socials.

TESTPERSONEN GEZOCHT

Hou je van gamen? Dan zijn we op zoek naar jou! Natuurmuseum Fryslân is op zoek naar kinderen die een nieuw te ontwikkelen game willen testen. In deze game moet je goed voor een waterdier-tje zorgen. Heel belangrijk daarbij is de waterkwaliteit.

Door Grendel Games wordt een serious game ontwikkeld met de werktitel: *WaterWakers*. Het doel van de game is kinderen bewust maken van het belang van een goede waterkwaliteit. Elke speler is verantwoordelijk voor een microscopisch klein waterdier-tje, vergelijkbaar met Tama-gotchi. Spelers kunnen het diertje voeden, ermee spelen en zorgen voor een gezonde omgeving. Spelenderwijs verkennen ze de

verschillen en gevolgen van de waterkwaliteit voor hun diertje.

De ontwikkeling van deze game is ontstaan door de gedeelde en groeiende bezorgdheid over waterkwaliteit, die wordt beïnvloed door onder andere klimaatverandering, landbouw en huishoudelijk gedrag. Door bezoekers op een interactieve manier bewust te maken van deze kwesties, draagt de game bij aan milieubewustzijn en stimuleert het verantwoordelijk gedrag.

Het spel geeft niet alleen kennis over waterkwaliteit, maar vergroot ook de betrokkenheid van de spelers door hen actief te laten participeren in het zorgproces van

het waterdier-tje. Dit door te laten zien wat de speler kan doen in zijn eigen woonomgeving.

Voor de testfase hebben we kinderen nodig tussen 6 en 15 jaar. Je kunt eenmalig een dagdeel meedoen en of gedurende het hele proces (4 dagdelen, verspreid over enkele weken). De geplande periode hiervoor is juni, de data zijn nog niet bekend. Je kunt je wel vast aanmelden via aanmelden@natuurmuseumfryslan.nl o.v.v. *WaterWakers*.

BIODIVERSITEITSDAG LEEUWARDER BOS

Op zondag 1 juni is de jaarlijkse Biodiversiteitsdag in het Leeuwarden bos. Samen met deskundigen gaan we op zoek naar planten en dieren. Elk jaar worden er weer nieuwe soorten ontdekt: de teller staat op bijna 3400 soorten! Dus pak je verrekijker en je laarzen en ga mee de natuur in!

De hele dag door vinden er excursies plaats. Onder begeleiding van deskundigen gaan deelnemers op zoek naar onder andere vogels, insecten en spin-nen. Ook is er voor een beperkt aantal deelnemers een kano excursie waarbij de sloten in het bos worden verkend (onder voorbehoud). Tussen de excursies door kunnen kinderen met vrijwilligers van IVN waterbeestjes vangen in de sloot. Deze waterbeestjes kunnen met behulp van een zoekkaart op naam worden gebracht.

Praktisch

De Biodiversiteitsdag vindt plaats op zondag 1 juni tussen 10:00 en 17:00 uur. Centrale punt is Rustpunt-Buitencentrum Leeuwarder bos. Deze is te vinden op vijftig meter van de kruising Havanklaan

en Vierhuisterweg. Vanaf hier zullen ook de excursies vertrekken. Parkeren met de auto is alleen mogelijk op het parkeerterrein Leeuwarder bos in de bocht van de Havanklaan.

Het programma met excursies en tijden is tegen die tijd te vinden op de website van het Natuurmuseum. De kanotocht vertrekt ook vanaf het Rustpunt. Er is een beperkt aantal plekken beschikbaar voor het kanoën, aanmelden gaat via hbarelds@natuurmuseumfryslan.nl. Voor andere excursies hoeven mensen zich niet aan te melden. Alle excursies en activiteiten zijn gratis.

Het is raadzaam om bij een excursie wandelschoenen aan te doen en bij een vogelexcursie een verrekijker mee te nemen. Als kinderen waterdier-tjes willen vangen is het handig om laarzen te dragen.

Voor meer informatie zie www.natuurmuseumfryslan.nl en www.ivn.nl/slootjesdagen.

NIEUW: ZOEK HET UIT

'Zoek het uit' is een superleuk programma voor het voortgezet onderwijs waarbij plezier voorop staat. De leerlingen moeten binnen anderhalf uur zoveel mogelijk van de ruim tachtig opdrachten doen.

De opdrachten zijn niet standaard, maar lekker gek: *Aai de poes op de bank* bijvoorbeeld, *Doe de vogeltjesdans* (en gebruik Youtube als je deze niet kent), *Doe een kip na die een ei legt* en *Rol jezelf op als een pissebed* en maak hier een foto van.

Een team bestaat uit twee of drie leerlingen die met een opdrachtenkaart korte en actieve opdrachten doen. Deze opdrachten zijn: doen, schrijven, tekenen, nadoen en uitbeelden. De teams bepalen zelf waar ze starten en welke opdrachten ze gaan doen. *Geef een bezoeker een compliment* of *Vraag een medewerker van het museum wat haar/zijn topstuk is van het museum* en schrijf dit op.

Er zijn drie selfie opdrachten met hun eigen smartphone. De meest creatief uitgevoerde selfies worden beloond met een mooie prijs (vanuit school geregeld).

Praktisch

Kosten: € 3,- per leerling

Reserveren: educatie@natuurmuseumfryslan.nl

Maak een dromenvanger

Volgens de oorspronkelijke inwoners van Amerika beschermt een dromenvanger je tegen nare dromen, nachtmerries en boze geesten. Nare dromen worden gevangen in het web, mooie dromen glijden langs de veren naar beneden.

Materialen

- ijzeren kleeherhanger (je kunt ook een twijg rond buigen of een houten of metalen ring kopen in een hobbywinkel)
- verschillende kleuren katoen of wol
- kralen
- veren

Werkwijze

1. buig de kleeherhanger tot een ronde vorm

2. omwikkel de buitenkant met katoen of wol

3. trek draden van boven naar beneden, links naar rechts en schuin

4. rijg een aantal keren een kraal aan de draad

5. zorg ervoor dat de draden aan de onderkant uitkomen en knoop er een veer aan

Welterusten!

GEOLOGIE LEZINGEN

De geologievereniging LVGA afdeling Fryslân organiseert regelmatig een lezing voor haar leden in het Natuurmuseum. Ze vinden plaats op de woensdagavond. Vrienden van het Natuurmuseum zijn van harte uitgenodigd deze lezingen bij te wonen en hebben gratis toegang. Inloop is vanaf 19.30 uur, de lezingen beginnen om 20.00 uur.

Het programma ziet er als volgt uit:

16 april 2025: Frits Hilgen over geologie en klimaat

Frits Hilgen, werkzaam op het Departement Aardwetenschappen van de Universiteit Utrecht, gaf al eerder een lezing over dit onderwerp. Op 16 april geeft hij daar een korte samenvatting van en gaat daarna vooral in op cyclische veranderingen van het klimaat in het verre geologisch verleden. Hoe zijn deze ontstaan en wat kunnen we ervan leren?

Eigenlijk is het klimaat op aarde altijd aan verandering onderhevig. De belangrijkste reden daarvoor zijn quasi-periodieke veranderingen in de baanparameters van de aarde. Deze zijn het gevolg zijn van gravitatieve interacties van de aarde met andere planeten in het zonnestelsel en met de maan. Ze bepalen mede de hoeveelheid instraling die we van de zon ontvangen en veroorzaken cyclische

veranderingen in het klimaat. Het gevolg hiervan is het ontstaan van sapropelen, ijstijden en hyperthermalen.

De kans is groot dat je die invloed zelf al eens gezien hebt in de vorm van zeer regelmatige gelaagde afwisselingen die je vaak in de bergen tegenkomt. Paleoklimatologen zijn natuurlijk vooral geïnteresseerd in hoe dergelijke afwisselingen nu precies ontstaan, maar daarnaast gebruiken we ze ook om heel nauwkeurig geologische tijdschalen te maken of om het aarde-maan systeem en het zonnestelsel te reconstrueren.

Voor vragen over de LVGA afdeling Fryslân kan contact worden opgenomen met Harm Wieringa voorzitter@geologiefriesland.nl of Anja Hofmeester secretaris@geologiefriesland.nl. Je kunt ook de website raadplegen www.geologiefriesland.nl.

GRATIS DINSDAG

In 2025 geldt de gratis dinsdag op alle dinsdagen die buiten de officiële vakantieperiode regio Noord vallen (zoals gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid). Je kunt op deze dagen een ritje in de OnderWaterSafari (4+) maken voor € 1,- p.p.

AGENDA

- t/m 28 september: Wakker worden!
- 1 april t/m 4 mei: Kunst Natuurlijk
- 16 april: geologielezing over geologie en klimaat
- Mei: Night at the Museum
- Juni: Avondexcursie nachtdieren
- Juni: testdagen serious game WaterWakers
- 1 juni: Biodiversiteitsdag Leeuwarder bos
- 11 juni: Kussengevecht studenten NHL Stenden

Verwacht

- 23 juni t/m 24 augustus: Arcadia
- Vanaf 22 november: tentoonstelling Mummiemysteries

ZAKENVRIENDEN

Een duurzame vriendschap voor een duurzame toekomst! De volgende organisaties steunen het werk van Natuurmuseum Fryslân:

PADDENSTOELENWERK GROEP

Het voorjaar heeft zijn eigen specifieke paddenstoelen. Komend voorjaar organiseert de Paddenstoelen Werkgroep Friesland in april en mei excursies om naar deze paddenstoelen op zoek te gaan.

Vindt u het leuk om met paddenstoelen bezig te zijn, dan bent u van harte uitgenodigd om deel te nemen aan de activiteiten van de werkgroep. Houdt u voor actuele informatie de website van de werkgroep in de gaten: www.paddenstoeleninfriesland.nl.

gewoon donsvoetje (© Sjoerd Greydanus)

De Nieuwsbrief is een uitgave van het Natuurmuseum Fryslân en verschijnt vier maal per jaar. De Nieuwsbrief geeft informatie over tentoonstellingen en activiteiten voor en achter de schermen.

Eindredactie: Natuurmuseum Fryslân
ISSN: 1875-7545

Natuurmuseum Fryslân
Schoenmakersperk 2
8911 EM Leeuwarden
T 058 233 22 44
I NATUURMUSEUMFRYSLAN.NL
E info@natuurmuseumfriesland.nl

©2025 Natuurmuseum Fryslân

